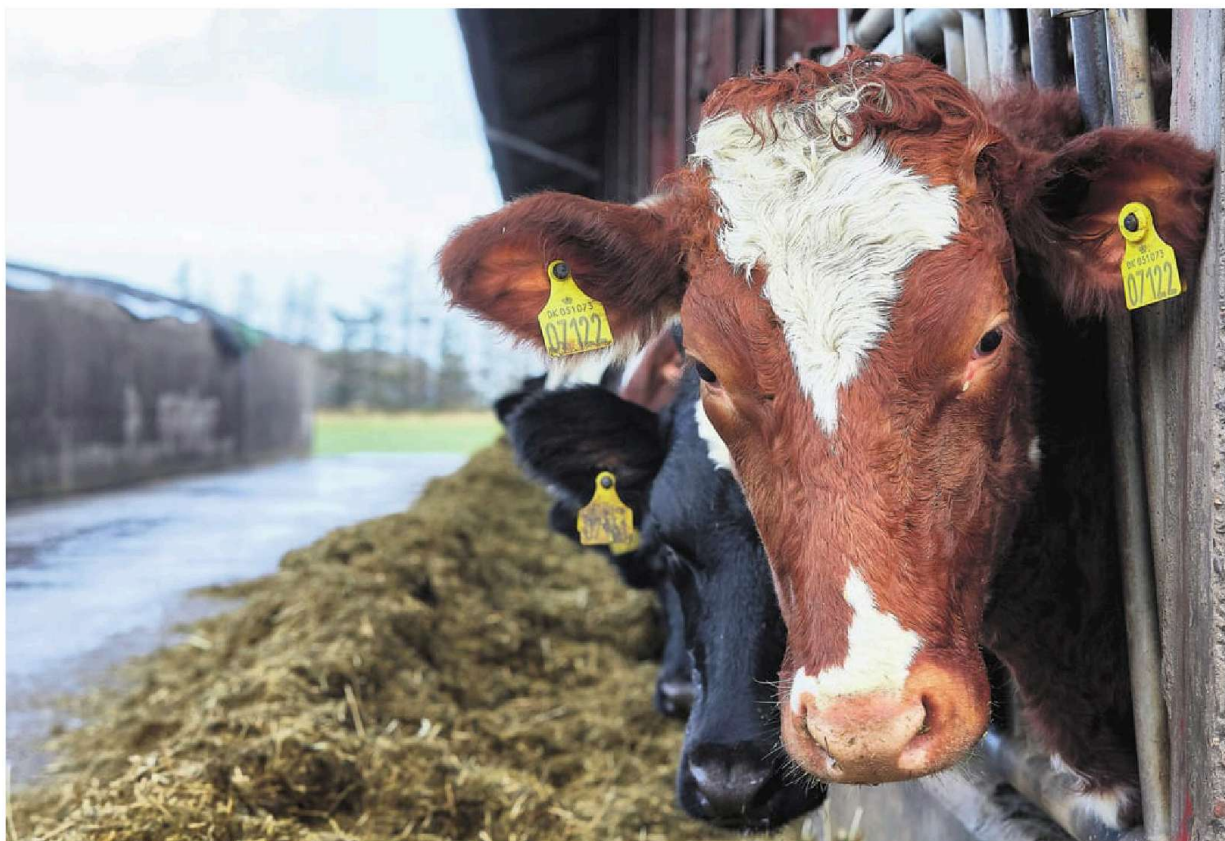

Vil man handle eller har man brug for det, bør man som minimum spørge til sælgerbesætningens salmonellarisiko. Den beregnes for alle mælkeleverende besætninger i DMS, og skalaen går fra A til E. Arkivfoto: Torben Worsøe

Det er kvæglandmænds kultur ikke at stille krav

Man vil gerne hjælpe en kollega, har brug for dyrene eller kan ikke sige nej. Sådan lyder de hyppigste bevggrunde for at indkøbe dyr.

Af Peter W. Mogensen
pwm@landbrugsmedierne.dk
2023 0552

Det ville aldrig ske i en grisebesætning, at der blev indsat dyr, som ikke i forvejen var screenet for sygdomme, blev sat i karantæne, og hvor krav til sundhed og sygdomme var skrevet ned.

Men det sker i vid udstrækning i kvægbruget, er kvægdyrlæge Malene Buddes og kvægdyrlæge Thomas Dahl Nissens vurdering efter at have gennemført en undersøgelse af flytninger med kvæg i 2024.

- Jeg er overrasket over, hvor mange handler der er foretaget, og hvor få der har stillet krav til sælger, siger Malene Budde.

Hun peger sammen med Thomas Dahl Nissen på, at det ser ud til at være en del af kvægbrugernes kultur ikke at stille krav.

I undersøgelsen indgik en rundring-

Undersøgelsen

- 27 procent af de mælkeleverende besætninger købte dyr i 2024. Heri indgår ikke interne flytninger.
- Der blev flyttet 34.600 stykker kvæg via disse handler. Af disse var 11.516 køer og 11.397 kvier over seks måneder.
- Der blev indkøbt 6.752 tyrekalve på bedrifter, hvor der også er mælkeproduktion. Bedrifter, der kun har slagtedy, er ikke med i denne opgørelse.

ning til nogle af dem, som havde købt kvæg, og flere tilkendegav, at de enten manglede dyrene og derfor ikke ville være besværlige med at stille krav, eller at de ville være flinke og tage nogle dyr, som naboen eller en bekendt skulle af med.

- Det er prisværdigt at være flink, og at man vil tage de sidste dyr, når naboen lukker produktionen ned. Men man skal være klar over, at man udsætter sig selv for en risiko ved at indkøbe dyr, siger Malene Budde.

Risiko for sygdom stiger

Vil man handle eller har man brug for det, bør man som minimum spørge til sælgerbesætningens salmonellarisiko. Den beregnes for alle mælkeleverende besætninger i DMS, og skalaen går fra

A til E. Er besætningen i E-gruppen, er der 30 procent risiko for, at besætningen skifter til salmonellaniveau to i løbet af det kommende år.

Den bagvedliggende beregning baserer sig på besætningsstørrelsen, frekvensen af naboer med salmonella, handelsaktiviteter samt, hvornår besætningen sidst var i salmonella status to.

- Ud fra et forsigtighedsprincip vil jeg sige, at man ikke bør købe dyr ind fra besætninger, hvor de inden for det seneste år er skiftet fra niveau to til ét. Niveau ét er ikke et udtryk for, at alle besætningens dyr er helt fri for salmonella, siger Malene Budde.

Også for sygdommen mycoplasma gælder det, at handel øger risikoen for smitte. Køber man mere end fem dyr fra to eller flere leverandører, er risikoen 5,8 gange så høj for, at besætningen smittes med mycoplasma.

Undgå hovsa-indkøb

Når 44 procent af flytningerne kun omfatter et til fem dyr, mener Malene Budde, at man bør overveje helt at lade være.

- Når det er så få dyr, skyldes købet primært, at man ønsker noget specielt genetisk, et særligt kødkvægsdyr, en foldtyr, nogle billige dyr eller en tjeneste, siger hun.

Som køber bør man inddrage besætningsdyrlæge og/eller kvægrådgiver, så man undgår det, Malene Budde opfatter som hovsa-indkøb. Det er de tilfælde, hvor der pludselig er tomme staldepladser, man gerne vil have fyldt.

Thomas Dahl Nissen anbefaler, at man tager ud for at se den besætning, som der købes dyr fra. Man bør også se kalvene, og man skal huske, at det sjældent er de bedste dyr, som sælges.

- Flere lader en handelsmand eller en virksomhed stå for opkøbet, men man glemmer at kontrollere, om dyrene opfylder de krav, man har stillet, siger Thomas Dahl Nissen.

Flere af de interviewede landmænd gav udtryk for, at de gerne vil have en mulighed for at få flere og bedre oplysninger om leverandørbesætningens sundhed. Det vil Seges kigge ind, siger Malene Budde.

- Det vil være godt med et dokument eller et værktøj, men man skal stadig turde stille krav. Lige nu er det måske mere sælgers marked med kvæg, men det bør ikke afholde køber fra at stille krav, siger hun.

Sæt dyr i karantæne og brug ventetiden på at få udtaget blodprøver

Da kvægdryrlæge Thomas Dahl Nissen, Seges, ringede rundt til ti besætninger, som havde købt kvæg i løbet af 2024, var der ikke én af dem, som havde sat de nyindkøbte dyr i karantæne. En enkelt af responderne sagde tilmed, at karantæne ikke gav mening, fordi dyrene alligevel skulle sluses ind i besætningen.

Ved at sætte dyr i karantæne kan man holde øje med, om de udvikler sygdom. Arkivfoto: LandbrugsMedierne

Men karantæne er en foranstaltning, som man bør benytte, mener Thomas Dahl Nissen.

For ved at sætte dyr i karantæne kan man holde øje med, om de udvikler sygdom. Det kan både være visuelt og i form af blodprøver.

Ifølge Malene Budde og Thomas Dahl Nissen bør man få udtaget blodprøver af dyr, før de leveres. Man bør undersøge for salmonella og mycoplasma, og blodprøvetagningen bør gentages efter tre uger i karantæne.

Dermed øger man sandsynligheden for at opdage, hvis et indkøbt dyr er smittet med en

sygdom, som den kan sprede smitte videre til den nye besætning.

Karantænen bør ideelt være på en anden ejendom, og kan det ikke lade sig gøre, bør det være tydeligt adskilt fra andre dyr. Og da kvier er lettere at have i karantæne end malkende køer, kan man med fordel begrænse indkøb til kun at omfatte kvier.

Mælkeproducenter uden opdræt bør lægge deres indkøb hos få kolleger

Flere mælkeproducenter vælger at droppe eget opdræt og stille fokus ind på udelukkende at producere mælk. Det kan have mange fordele, men det kan også medføre en risiko for at få sygdomme ind i besætningen ved indkøb.

I Seges' undersøgelse af handelsmønstre hos mælkeproducenter i 2024 angav nogle respondenter, at de købte dyr, fordi de ikke selv havde opdræt.

Risikoen ved indkøb af dyr kan håndteres ved at stille krav til dyrene og sætte dem i karantæne, når de ankommer til bedriften. Arkivfoto: Torben Worsøe

Undersøgelsen viste, at de pågældende besætninger købte dyr fra mange besætninger, og det er en risikofyldt strategi, mener Malene Budde og Thomas Dahl Nissen, Seges.

De mener, at man bør basere sine indkøb hos få kolleger og allerhelst kun én enkelt.

- Ved kun at købe dyr ét sted eller to steder, så reduceres risikoen for at få smitte ind. Der vil stadig være en risiko contra, hvis man ikke køber dyr. Men den risiko kan man så prøve at håndtere med karantæne og at stille krav til dyrene og sundheden, mener Malene Budde og Thomas Dahl Nissen.

Man kan også med fordel kigge på, hvor dyrene rent geografisk kommer fra. For risikoen for smitsomme sygdomme er alt andet lige højere i kvægtætte områder.